

Lidija Dimkowska: *Nobel proti Nobelu*; prevedel Aleš Mustar. Ljubljana: Center za slovensko književnost, 2004.

Pokrajina, ki se izrisuje v pesmih najmlajše generacije pesnic, je vse razločnejše urbana. Resničnost, ki se ponavadi (to vsi vemo) niti ne trudi, da bi bila kaj prida poetična, bo tako tudi v svoji uplatničeni različici obdržala prepoznavne attribute globalne vasi – ali bolje rečeno – globalnega predmestja. Poezija Lidije Dimkovske bralca z ljubeznivim smehljajem trešči naravnost na poteptane zelenice z razgledom na prenapolnjena parkirnišča in oškreblijane balkonske ograje, med neznansko grdo siva pročelja in mračna stopnišča v soseskah, ki ginevajo ob TV-žajfnicah. Nekoliko vrtoglav pogled na tako dobro znano vsakdanjost pa dodatno zapletajo (intenzivirajo) najrazličnejši napadi na živce in možgane: od blodnjave vsiljivosti reklamnih sporočil, do sorodniških obračunov, ki prek pravoslavne tradicije predstavljajo nevidno, a obenem nepremakljivo podstat; v istem loncu pa se znajde še poplava prehitevajočih se akademskih diskurzov in smešna samovšečnost duhovne instantne ponudbe.

Z vsem tem je Lidija Dimkowska zaznamovana že od zunaj. Kaj pa bi lahko imeli za njeno najosebnejšo kvaliteto, neodtujljivo lastnino, ali, rečeno nagravžno trendovsko, za njeno prepoznavnost? Avtorica premore izrazit temperament: njena vnema je resda nekoliko vampirska, samozavest, značilna za urbano mentaliteto, pa tokrat predstavlja presežek. Tudi smisel za humor sam po sebi še ni tako čudo, v kombinaciji z nonsensom, ki prežema *Nobela*, pa resnično fascinira. Doživetja se odvrtijo skozi kalejdoskop, s svojim nenehnim razblinjanjem pa ponujajo pravi odgovor na deformirano resničnost, ki prek skenerjev, ekranov, senzorjev, mikročipov in printerjev prebavlja samo sebe, medtem ko se na konkretni ravni še vedno ubada z naporno in neobetavno banalnostjo. Kaotična in nasprotujoča si občutja so kot nalašč za avtorico, ki po histeričnem, prenatrpanem globalnovaškem toposu plava kot riba v

vodi. Nevrotična fragmentarnost je element, v katerem se navkljub pastem, odpadkom in vsakršnim motnjam giblje nadvse suvereno, obenem pa jo odlikuje nadvse redka vrsta budnosti. Lahko jo imamo za odprto, komunikativno in dinamično, po drugi strani pa jo zaznamuje tudi nedoumljiva koncentracija, včasih že kar srhljiva superiornost, s katero obvladuje sodobna prekletstva. "V second hand sem odnesla pogled v prihodnost, / vendar ga noče nihče kupiti. Mreža je bodičasta in / herojev ni več. Žalost je povsem telesna bolečina. / Če ni vode, spusti očesno tekočino, obešeno na očala" (*Pošteno dekletje*). Neizbežne duhovne deformacije informacijske dobe pa se tako spreminjajo v impulze humorja in domišljije.

Lidija Dimkova se je na straneh *Sodobnosti* že pojavila, prvič z izborom iz *Nobela*, naslednjič pa s potopisom iz New Yorka. Njena poezija je prevedena iz makedonščine, sama je v Slovenijo prišla iz Bukarešte, kjer je predavala makedonski jezik s književnostjo, doktorirala pa iz romunske književnosti. Z nemirnim delovanjem in svetovljanskim prepričanjem je vsekakor zaznamovala svoje pisanje, po drugi strani pa preseneča tudi z izjemno močno tradicionalno noto. Pri čemer gre še za vse kaj drugega kot za imena svetovno znanih blagovnih znamk, natrganih na ostrih robovih cirilice. Izročilo in pripadnost sta brez patosa nedvomno lahko konstitutivni, ali povedano preprosteje, Lidija Dimkova je Makedonka na isti način kot je Almodovar Španec. Rodovni spomin se na različne načine prebija skozi plasti sekularizirane zavesti, včasih je domala nezaznaven in se zadovolji s podtalnim delovanjem, ob posebnih priložnostih pa lahko izbruhne v komedijantsko sprevrženost. Če ne drugače, pa vsaj v pesmi, kjer pokojnega sorodnika pripravljajo na tradicionalno pogrebno slovesnost: častljiv obred umivanja in lišpanja mrtveca pa se pod vplivom grozljivo učinkovite kozmetične industrije spremeni v parodijo poročnih priprav. Bizarnost situacije deluje kot magnet: temu se ne more upirati niti nesojena nevesta, ki se je kar iz nič malce pozno, a iz srca pojavila na mestu samem: "in se razvezala od svoje pričeske, / zaradi katere je celo življenje preživela pod havbo / in ji je zato pogreb zaudarjal po ozonski luknji. / Mrlič vtakne roko v žep in je nikoli več ne izvleče v Einsteinov svet" (*Aloe vera*).

Najbolj presenetljiva značilnost avtorice pa so verski motivi. V cerkev očitno hodi rada in pogosto, čeprav je njena pobožnost dokaj vprašljiva. Pa vendar: Boga (in to z veliko začetnico) omenja kar naprej. V pesničinem karseda urbanem kozmosu je vedno dovolj prostora za ženice iz cerkvenih klopi, tudi za neprijetne tercijalke, tetasto obnašanje pobožnjakinj pa jo celo inspirira. Pri Lidiji Dimkovski nikakor ne gre za novo podvrsto religiozne lirike (ki jo posamezni avtorji še vedno skrbno gojijo), še manj gre za spogledovanje s slikovitostjo za nas že kar eksotičnega pravoslavja, ki naj bi kot parfum blažil prebanalne ostrine. Bog je pri njej kratko malo eden od številnih sogovornikov, njegova navzočnost pa presenetljivo samoumevna. Ob neprebavljivi resničnosti, ki ima vse manj poteze njegovega dela in vse bolj spominja le še na seštevke človeških zmot, bi bilo še čudno, če navsezadnje tudi sam ne bi staknil verske krize: "Ko bo odrasel, se bo najprej iskal / v sektah, ki jih plačujejo zahodnoevropske države, / bral bo Ciorana, pil kefir z indijskimi

zelišči, / učitelje bo zamenjal z novodobnimi guruji, / ki jih bo našel na spletnih straneh za mentalno kulturo, / dokler ne bo nekega dne, / po dolgih potovanjih od sebe do večnosti in nazaj, / prišel na Fakulteto za bogoslovje in nam rekel: / 'Dolgo sem taval, sedaj sem tu' (*Evangelij po sebi*).

S samopodobami je nasploh težko, in tako kot njen Bog, je tudi pesnica prisiljena v nenehno (samo)iskanje. Pri čemer pa se (spet na zelo ustvarjalen način) zatakne že pri spolni identiteti. Avtorica, "tako rekoč do izčrpanosti ne-ženska", se očitno, vendar brez cinizma distancira od tradicionalne ženske vloge: od nje se sumljivo pogosto poslavlja v ponavljajočih se prizorih s tetasto sosedastimi osebami. Zadušljive sobe, prenapolnjene s cenanim pohištvo in gobelini, pa kar nekam obotavljivo tonejo v pozabo, čeprav je njihov čas definitivno minil. Po drugi strani pa tudi trendovsko bivanje vzbuja kvečjemu nelagodje. Občutek obstoja, tako intenziven v pesnikovanju, se nikakor noče omejiti "na stanovanje s spalnico, otroško in dnevno sobo, / na dišečo kopalnico, kjer življenje teče po televizijskih kablji, / na računalnikih, hi-fi komponentah, videorekorderjih, / ob katerih otroci rastejo, hkrati pa raste tudi želja, da / bi zamenjali Boga / in moža, če je le mogoče, z nekom, ki ima mehkejšo kožo" (*Evangelij po sebi*). Prav na tem mestu se najrazločneje razkrije njena distanca do samoumevnih blagodatni sodobne ženske, do razbremenjene estetizirane gospodinjsko kozmetične-eksistence. V svoji nezaupljivosti do sladko pisanih pasti prekaša celo nune (ki po tovrstnih dobrotah vsaj v trenutkih slabosti gotovo nadvse iskreno hrepenijo). Urbani topos Lidije Dimkvske je bogato opremljen z alarmnimi signali: in tako je ne bo nikoli mogoče stlačiti v ne-problematične klišeje.

Suverena, samozavestna, mestoma nonšalantna, celo ekscentrična avtorica, ki jo na vseh koncih razganja od živahne domišljije, je svojo intimo zapletla v celo vrsto ugank. Njeno najbolj notranje doživljanje ostaja zagonetno, bralcu se ponuja zgolj kot rebus. Tako so tudi čustva razberljiva šele za nazaj, in to prek proizvodov množične prodaje: "Ljudje mislijo, da jokam. / Jaz pa samo nosim neustrezne kontaktne leče, / ki med samoopazovanjem praskajo moje oči. / Beločnica je karta cest, ki jo prekrizajo železniški tiri. / Vlak, s katerim si prišel, so že zdavnaj izključili iz prometa" (*Priznanje*). Izdelki so edino še preostalo izrazno sredstvo, bivanje je zakleto (zakodirano) vanje. Hrepenenje po toplini ljubezni, po zaupljivosti doma pripravljenega prazničnega kosila v dvoje, je zakodirano v jušni kocki, prekletstvu samskih gospodinjstev, zapeljevanje predstavljajo barvni prelivji za lase, materinstvo pa ultrazvočne fotografije. Pa tudi za zamero in ljubosumje se najde pravi artikel: za skupno mizo se ravno ob pravem času pojavi nož (drago plačan prek TV-prodaje).

Navsezadnje pa se lahko iz zmedenih danosti za kratek hip izcimi celo nekakšno premirje: "Usodi je končno zadoščeno, / zaprla sem jo v termovko Moulinex, / ki bo ohranila njeno svežino in okus, / ne da bi uničila karmo. Osvobojena same sebe / se kot v visokih krogih gibljem / med prerokbami, ki se niso izpolnile" (*Obratna perspektiva*).